

Na pokutu Microsoftu doplatí lidé

Dnes má dojít k události, která může ovlivnit životy většiny z nás a určitě našich dětí. Očekává se totiž rozhodnutí odvolacího soudu první instance, ke kterému se odvolala firma Microsoft poté, co jí Evropská komise loni udělila v pořadí již druhou pokutu (ve výši 280,5 milionu eur) za údajné monopolní praktiky. První pokuta, udělená v roce 2004, činila dokonce 497 milionů eur. Závratné výše pokut jsou však maličkostí ve srovnání s tím, co vše je v sázce. K pochopení toho však musíme na chvíli odbočit k ekonomické teorii. Vlajkovou lodí produktů firmy Microsoft je již více než deset let operační systém Windows, který dnes dobře znají i malé děti. Trh s programy jako Windows má svá specifika, stejně jako je má trh s pečivem nebo s auty.

Kdo chce podnikat na celosvětovém trhu s operačními systémy, nemusí se doprošovat úředníků, jako když si chce založit výrobní parků. Také náklady na finální lisování CD či DVD disků s programem jsou dnes haléřovou záležitostí, kterou lze provozovat v garáži. Přesto je vstup do tohoto oboru podnikání jeden z nejtěžších. První překážkou jsou gigantické jednorázové počáteční náklady na vývoj kvalitního programu. Druhá překážka je neméně obtížná: program je třeba prodat obrovské mase uživatelů, minimálně desítkám milionů. Užitečná hodnota operačního systému totiž roste s počtem jeho uživatelů - stejně jako je to u jazyků. Skvělý, uměle vytvořený jazyk esperanto má minimální užitečnou hodnotu, protože se s ním skoro jistě nikde nedomluvíte. Užitečná hodnota angličtiny, ač někdy možná neohrabané, je obrovská, protože se jí domluvíte s téměř miliardou lidí na planetě. A podobně je to i s operačními systémy počítačů. Ty si mezi sebou také musí rozumět.

Když lídr musí platit

Firmy, které chtějí v oboru s operačními systémy a podobným softwarem uspět, musí mít dostatečnou jistotu, že se jim obrovské počáteční investice vrátí. Od toho jsou na světě patenty, autorská práva a obchodní tajemství, která brání tomu, aby si nové technologie přisvojil zadarmo někdo jiný, kdo do nich nevloží ani korunu.

Ekonomická teorie říká, že na tomto specifickém trhu bude přirozeně dominovat jediná firma udržující agresivně nízké ceny, která bude ve velkém investovat do dalších inovací. Tím se brání vstupu konkurence a přitom zajišťuje neustálé zkvalitňování produktu. Takové přirozené tržně-technologické vůdcovství jedné nebo několika málo firem je z hlediska celospolečenského užitku optimální. (Samozřejmě, i tržní vůdci v nových technologiích mohou svého postavení zneužít. Například některé

licenční praktiky Microsoftu vůči výrobcům počítačů ve Spojených státech porušily americké protimonopolní zákony - nicméně šlo o zcela jiné praktiky, než za které byl Microsoft pokutován Evropskou komisí.)

A teď zpět k rozhodnutí Evropské komise. Kromě vysokých pokut komise Microsoftu mimo jiné nařídila, aby zveřejnil programové srdce Windows (takzvaný zdrojový kód). V podstatě má Microsoft konkurenci zadarmo předat výsledek svých obrovských investic. Co se stane, když k tomu skutečně bude donucen? Jistě to oslabí Microsoft a posílí konkurenci, která bude mít pohodlnější život. Zdaleka nejdůležitějším důsledkem však bude dlouhodobý pokles investic firem, jako je Microsoft, do nových technologií. Bylo by naivní, kdyby opakovaly chybu a za pár let musely vše opět zdarma vydat konkurenci.

Pokles investic v horizontu let povede k výraznému zpomalení technologického pokroku a zdražování nových technologií typu operačních systémů. Zpomalení technologického pokroku se nezbytně promítne do pomalejšího ekonomického růstu. Výsledek tak bude přesným opakem toho, co si Evropská unie předsevzala ve své slavné lisabonské strategii. Řečeno bez obalu - na rádobu antimonopolní opatření Evropské komise vůči Microsoftu nakonec doplatíme my všichni.